

EMPIRICKÉ A TEORETICKÉ ako úrovne vedeckého poznania

VEDECKÉ POZNANIE – JEHO CIEĽOM JE FORMULOVANIE VEDECKÝCH ZÁKONOV A NA ICH ZÁKLADE VEDECKÉ VYSVETLENIE A VEDECKÉ PREDVÍDANIE !

VÝSLEDKOM VEDECKÉHO POZNANIA JE V STRIKTNOM JAZYKU VEDY ZAFIXOVANÝ, ORGANIZOVANÝ A NA ZÁKLADE EXPLANAČNÝCH PRINCÍPOV KLASIFIKOVANÝ, ORGANIZOVANÝ A ZDÔVODNENÝ SYSTÉM POZNATKOV.

REPRODUKČNÝ CYKLUS VEDECKÉHO POZNANIA

(Z HĽADISKA EMPIRICKÉHO POZNANIA AKO VÝCHODISKA)

... **E** — **T** — (**PD-P**) — **E'** ...

KDE

E – **EMPIRICKÉ POZNANIE**: FORMULÁCIA PROBLÉMOV, SYSTEMATICKÉ POZOROVANIE, MERANIE, EXPERIMENT, EMPIRICKÁ KLASIFIKÁCIA, EMPIRICKÁ TYPOLOGIZÁCIA, MATEMATICKÁ KORELÁCIA, FORMULOVANIE EMPIRICKÝCH ZÁKONOV

T – **TEORETICKÉ POZNANIE**: KONŠTRUKCIA TEORETICKÝCH MODELOV A ABSTRAKTNÝCH OBJEKTOV, FORMULOVANIE HYPOTÉZ, TEORETICKÝCH ZÁKONOV A EXPLANAČNÝCH TEÓRIÍ

PD – PRAKTICKO-DUCHOVNÁ ČINNOSŤ: MYŠLIENKOVÁ PRESTAVBA SKUTOČNOSTI A DEFINOVANIE NÁVODOV NA PRAKTICKÚ ČINNOSŤ

P – VEDECKÁ PRAX: SAMOTNÁ PREDMETOVO-MATERIÁLNA PRETVÁRAJÚCA ČINNOSŤ

E' KONIEC JEDNÉHO CYKLU A ZAČIATOK DRUHÉHO

!!! PROBLÉM ROZVINUTOSTI VEDECKÉHO POZNANIA: NIEKTORÉ VEDNÉ ODBORY EŠTE VÝRAZNE NEPREKROČILI ŠTÁDIUM EMPIRICKÉHO POZNANIA: ICH TEORETICKÁ OBLASŤ JE SLABO ROZVINUTÁ.

NB: PRÁVE **TEORETICKÁ EXPLANAČNÁ OBLASŤ JE PRE HODNOTENIE STUPŇA ROZVINUTOSTI VEDECKÉHO POZNANIA NAJDÔLEŽITEJŠIA.**

PRE VEDECKÉ POZNANIE VŠEOBECNE JE DÔLEŽITÉ ZDÔRAŽŇOVANIE JEDNOTY EMPIRICKÉHO A TEORETICKÉHO. !!!

PRINCÍP JEDNOTY „E“ A „T“ KOREŠPONDUJE S PRINCÍPOM JEDNOTY TEÓRIE A PRAXE !!!

ABSOLUTIZÁCIOU JEDNEJ Z ROVÍN VEDECKÉHO POZNANIA DOCHÁDZA K CELKOVEJ DEFORMÁCII PROCESU VEDECKÉHO POZNANIA:

ABSOLUTIZÁCIA EMPIRICKÉHO POZNANIA = POZITIVISTICKÝ EMPIRIZMUS (RESP. EMPIRIZMUS VŠEOBECNE) – UZNANIE VÝHRADNE EMPIRICKEJ BÁZY VEDECKÉHO POZNANIA (V ROVINE METODOLOGICKEJ SMERUJE K INDUKTIVIZMU)

ABSOLUTIZÁCIA TEORETICKÉHO POZNANIA = POZITIVISTICKÝ HYPOTETIZMUS – UZNANIE VÝHRADNE IBA TEORETICKEJ BÁZY VEDECKÉHO POZNANIA (V ROVINE METODOLOGICKEJ SMERUJE K DEDUKTIVIZMU)

ROZDELENIE „ZMYSLOVÉ – ROZUMOVÉ“ CHARAKTERIZUJE POZNÁVACIE SCHOPNOSTI;	ROZDELENIE „EMPIRICKÉ – TEORETICKÉ“ CHARAKTERIZUJE ÚROVNE VEDECKÉHO POZNANIA
--	--

„EMPIRICKÉ – TEORETICKÉ“ MÔŽEME SKÚMAŤ AKO **RELATÍVNE** NEZÁVISLÉ STUPNE VEDECKÉHO POZNANIA. K ICH ODLÍŠENIU

NEEXISTUJÚ PRÍSNE KRITÉRIA. PRETO ODLÍŠENIE ROBÍME Z RÔZNYCH ASPEKTOV:

	EMPIRICKÉ	TEORETICKÉ
PODĽA PREDMETU POZNANIA	POZNANIE FAKTOV	POZNANIE ZÁKONOV
PODĽA SPÔSOBU ZÍSKAVANIA POZNATKOV	POZOROVANIE, EXPERIMENT, INDUKCIA (+ABSTRAHOVANIE)	TEORETICKÉ = HYPOTÉZA, TEÓRIA, DEDUKCIA (+IDEALIZÁCIA)
PODĽA GNOZEOLOGICKÝCH CHARAKTERISTÍK:	POZNANIE SVETA AKO JAVU	POZNANIE PODSTATY SVETA

V NAJVŠEOBECNEJŠOM ZMYSLE SLOVA POD **EMPIRICKÝM POZNANÍM** CHÁPEME PROCES ZMYSLOVO-PRAKTICKÉHO OSVOJENIA SVETA A SÚČASNE AJ DOSIAHNUTÝ VÝSLEDOK TOHO OSVOJENIA.

PRETO K EMPIRICKEJ ÚROVNI ZARAĐUJEME **VŠETKY TIE FORMY POZNÁVACEJ ČINNOSTI**, METÓDY, PRÍSTUPY, SPÔSOBY POZNANIA A TIEŽ FORMY FIXÁCIE, VYJADRENIA A UPEVNENIA POZNANIA, **KTORÉ SÚ OBSAHOM VEDECKEJ PRAXE**, ALEBO SÚ JEJ PRIAMYM VÝSLEDKOM.

- **VEDECKÉ POZOROVANIE**
- **VEDECKÝ EXPERIMENT**
- **MERANIE**
- **MATERIÁLNE MODELOVANIE**
- **EMPIRICKÁ KLASIFIKÁCIA, TYPOLOGIZÁCIA, KORELÁCIA VEDECKÝCH FAKTOV,**
- **FORMULOVANIE EMPIRICKÝCH TEÓRIÍ**
- **INDUKCIA**

K **TEORETICKEJ ÚROVNI** ZARAĐUJEME VŠETKY TIE FORMY A METÓDY POZNANIA, KTORÉ V LOGICKY SPÄTEJ FORME ZACHYTÁVAJÚ VŠEOBECNÉ, NEVYHNUTNÉ A PODSTATNÉ SÚVISLOSTI OBJEKTÍVNEHO SVETA, FORMULUJÚ OBJEKTÍVNE ZÁKONY A ZÁVERY, KTORÉ Z NICH LOGICKY (DEDUKTÍVNE) VYPLÝVAJÚ.

- FORMULOVANIE DOMNIENOK, VEDECKÝCH HYPOTÉZ, TEÓRIÍ
  - KONŠTRUKCIA TEORETICKÝCH MODELOV A ABSTRAKTNÝCH MODELOV
  - METÓDY PRÁCE S VEDECKÝMI ABSTRAKCIAMI
- DEDUKCIA

EMPIRICKÁ ÚROVEŇ JE CHARAKTERIZOVANÁ TÝM ALEBO INÝM STUPŇOM PRIAMEHO VZŤAHU S PRAXOU, CHÁPANOU AKO ZMYSLOVO-PRAKTICKÁ ČINNOSŤ; TEORETICKÁ ÚROVEŇ JE V SPROSTREDKOVANOM VZŤAHU K SKUTOČNOSTI.

EMPIRICKÉ POZNATKY (NA ROZDIEL OD TEORETICKÝCH POZNATKOV) SA VYZNAČUJÚ ŠPECIFICKÝM SPÔSOBOM SPRACOVANIA A ZOVŠEOBECNENIA, PRI KTOROM SA ZACHOVÁVA NÁZORNOSŤ ZMYSLOVÝCH OBRAZOV

!!! **NO MEDZI EMPIRICKÝMI A TEORETICKÝMI POZNATKAMI NIE JE PRIEPASŤ** (AKO HOVORIA POZITIVISTI) JEDNO O TO ISTÉ TVRDENIE SA MÔŽE VZŤAHOVAŤ TAK K EMPIRICKEJ, AKO AJ TEORETICKEJ ÚROVNI – V ZÁVISLOSTI OD TOHO, AKO BOLO

DOSIAHNUTÉ A NA ČOM SPOČÍVA (OPIERA SA) JEHO PRAVDIVOSŤ. (NAPR.: „C“ AKO RÝCHLOSŤ SVETLA JE VÝSLEDKOM POKUSOV MICKELSONA (VÝSLEDOK EMPIRICKÉHO POZNANIA), RESP. ZÁKLADNÁ TÉZA TEÓRIE RELATIVITY A.EINSTEINA (TEORETICKÉ POZNANIE)

ZMYSLOVÉ – ROZUMOVÉ	EMPIRICKÉ - TEORETICKÉ
POZNÁVACIE SCHOPNOSTI	ÚROVNE POZNANIA
VZŤAHUJE SA KU KAŽDEJ FORME POSTIHOVANIA SKUTOČNOSTI (POZNANIE PREDVEDECKÉ, MIMOVEDECKÉ, VEDECKÉ)	CHARAKTERIZUJE ZVLÁŠTNOSTI VEDECKÉHO POZNANIA

EMPIRICKÉ ≠ ZMYSLOVÉ

1. POZOROVANIE A VŠETKA PREDMETOVO-MATERIÁLNA ČINNOSŤ
2. OPIS A FIXOVANIE DOSIAHNUTÝCH VÝSLEDKOV V URČITOM JAZYKU
3. A PRETO AJ ROZUMOVÚ ČINNOSŤ, KTORÁ JE PRÍTOMNÁ NIELEN PRI EXPERIMENTE A POZOROVANÍ, ALE AJ PRI SPRACOVANÍ VÝSLEDKOV